

vergadering **C196 – CUL26**
zittingsjaar 2011-2012

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 19 april 2012

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Johan Verstreken tot mevrouw Joke Schauvliege,
Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de participatie van
kansengroepen in het cultureel vrijwilligerswerk
- 1317 (2011-2012)

3

■

Voorzitter: de heer Philippe De Coene

Vraag om uitleg van de heer Johan Verstreken tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de participatie van kansengroepen in het cultureel vrijwilligerswerk - 1317 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken: Van 3 tot 11 maart werd tijdens de Week van de Vrijwilliger het vrijwilligerswerk opnieuw in de kijker gezet. Vrijwilligers vormen een onmisbare schakel in een solidaire samenleving en gaan verzuring tegen. Het vrijwilligerswerk bevordert sociale contacten, geeft mensen het gevoel ergens bij te horen en geeft hen een kans om zich verder te ontplooiën en nieuwe ervaringen op te doen. De sociaal-culturele sector en het verenigingsleven nemen met 94 procent het leeuwendeel van de vrijwilligers voor hun rekening, maar vrijwilligers kunnen ook worden ingezet in andere culturele sectoren, zoals de bibliotheeksector, de erfgoedsector enzovoort.

Hoewel diversiteit binnen het vrijwilligerswerk een must is, is de participatie van kansengroepen in het cultureel vrijwilligerswerk beperkt. Voor kansengroepen is deelnemen aan het culturele verenigingsleven sowieso al niet evident, maar dankzij inspanningen van de overheid vinden meer mensen van kansengroepen de weg naar het verenigingsleven. Zo waren in 2011 13 van de 56 erkende landelijke sociaal-culturele verenigingen migrantenverenigingen. Desondanks is er weinig diversiteit in het cultureel vrijwilligerswerk. Er zijn nog weinig mensen uit kansengroepen die actief zijn als vrijwilliger of deel uitmaken van het bestuur van een vereniging.

Minister, u erkent in uw beleidsnota Cultuur 2009-2014 dat de participatiegraad van kansengroepen binnen het vrijwilligerswerk vrij laag is en dat er beleidsmatig weinig of geen rekening wordt gehouden met deze groep. Nochtans kunnen kansengroepen, al dan niet als ervaringsdeskundige, een belangrijke bijdrage leveren aan het vrijwilligerswerk. Ze kunnen een brug vormen tussen leden en beroepskrachten, vertrouwen bieden aan leden, een aanspreekpunt zijn voor bepaalde doelgroepen enzovoort.

Minister, erkent u dat de participatiegraad van kansengroepen in het cultureel vrijwilligerswerk vrij laag is? Wat zijn volgens u de oorzaken? Leidt het Participatiedecreet tot een betere integratie van kansengroepen in het cultureel vrijwilligerswerk? Indien niet, waarom niet? Welke maatregelen zijn al genomen om de participatie van kansengroepen in het vrijwilligerswerk te vergroten? Zijn er nog maatregelen gepland? Zo ja, welke? Is er ook geen nood aan extra begeleiding van vrijwilligersorganisaties die met kansengroepen willen werken of aan begeleiding van vrijwilligers uit kansengroepen? Hebt u hierover overleg gepleegd met de ministers van Welzijn en Gelijke Kansen? Ik denk bijvoorbeeld aan personen met een handicap, allochtonen of kansarmen.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Verstreken, ik zal proberen op al uw vragen een antwoord te geven, maar ik wil eerst meegeven dat er weinig gegevens bekend zijn over de inzet van kansengroepen in het vrijwilligerswerk en er zijn ook heel veel verschillen naargelang de specifieke kansengroep en de aard van het vrijwilligerswerk. Wel hebben we het VRIND-rapport (Vlaamse Regionale Indicatoren) van 2011 met een apart hoofdstuk over vrijwilligerswerk. Daarin staat dat mensen meer vrijwilligerswerk doen naargelang ze hoger geschoold zijn. Ook vinden meer werkenden dan niet-werkenden en meer bedienden en kaderpersoneel dan arbeiders de weg naar het vrijwilligerswerk. Deze vaststelling geldt niet enkel voor het cultureel vrijwilligerswerk, maar ook voor ander vrijwilligerswerk. Er is wellicht ook een relatie tussen de beperkte participatie van kansengroepen in cultuur en hun ondervertegenwoordiging in het vrijwilligerswerk. Drempels die de cultuurparticipatie van

kansengroepen belemmeren, zullen immers ook een rol spelen voor de deelname aan het cultureel vrijwilligerswerk.

Er is ook onderzoek verricht door het Nederlandse kennisinstituut Movisie. Dat wijst op verschillende drempels voor deelname aan vrijwilligerswerk door allochtonen, zoals het hebben van andere prioriteiten, bijvoorbeeld werk zoeken, maar ook de lage status van het vrijwilligerswerk als onbetaald werk, de institutionalisering van vrijwilligerswerk tegenover de minder formele netwerken in de landen van herkomst, taalbarrières enzovoort.

Uit een kwalitatieve bevraging die werd georganiseerd door de vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk blijkt dat er weinig mensen met een kwetsbare achtergrond, zoals armoede, generatiearmoede of uitkeringsgerechtigden, actief zijn in het vrijwilligerswerk. Ook het project 'Vrijwilligerswerk Versterkt', dat door het Vlaams Steunpunt in samenwerking met Cera werd uitgevoerd, bevestigt dat er tal van drempels bestaan voor kwetsbare vrijwilligers om deel te nemen aan vrijwilligerswerk.

Algemeen kan worden gesteld dat niet iedereen over correcte informatie beschikt over de mogelijkheden tot engagement, dat er vooroordelen en verkeerde ideeën bestaan en dat organisaties niet altijd de capaciteit hebben om degelijke ondersteuning te bieden voor een flexibele inschakeling. Over de deelname van mensen met een handicap aan het vrijwilligerswerk zijn weinig tot geen gegevens beschikbaar. Wellicht is er ook hier een ondervertegenwoordiging, omwille van het feit dat bepaalde beperkingen de integratie niet altijd evident maken of belemmeren.

U vraagt naar het effect van het Participatiedecreet. Het Participatiedecreet heeft, naast een algemene ondersteuning voor participatie, bijzondere aandacht voor kansengroepen. Het gaat dan over personen in armoede, gedetineerden, gezinnen met kinderen, personen met een handicap en bevolkingsgroepen van diverse etnisch-culturele achtergrond. Ik heb al gezegd dat ik ervan overtuigd ben dat het stimuleren van cultuurparticipatie van kansengroepen een hefboom is voor een sterkere vertegenwoordiging van deze groepen in het vrijwilligerswerk. Cultuurparticipatie groeit langzaam. Niet zo lang geleden hebben we hier in de commissie een debat gehad over de effecten van participatie.

Het effect van de huidige maatregelen van het Participatiedecreet is niet direct zichtbaar. Het stimuleren van de participatie van kansengroepen is geen opdracht van de organisaties in het Participatiedecreet alleen. Je moet dat ruimer zien, je mag dat niet verengen tot wat in het decreet staat. Maar dat geldt voor de volledige sector, we moeten dat benadrukken.

Het Participatiedecreet ondersteunt het Vlaams Steunpunt voor Vrijwilligerswerk. Dat steunpunt werkt permanent aan de toegankelijkheid van het vrijwilligerswerk. Zo zijn er in het Jaar van de Vrijwilliger heel veel activiteiten geweest, onder meer beurzen rond vrijwilligerswerk. Dat steunpunt doet heel veel.

Voor uw vraag over welke maatregelen er al zijn genomen, verwijs ik opnieuw naar het Vlaams Steunpunt voor Vrijwilligerswerk. Het werkt al jaren aan de verhoging van de participatie van kansengroepen. Zo was er in de periode 2010-2011 het project 'Vrijwilligerswerk Versterkt', in samenwerking met Cera. Er was de publicatie 'Inschakelen van kwetsbare vrijwilligers', niet alleen met goede praktijken maar ook met concrete tips. De verenigingen wisselen de goede praktijken met elkaar uit. Er zijn ook specifieke initiatieven voor doelgroepen, bijvoorbeeld lezingen over 'divers vrijwilligerswerk', om de toegang tot het vrijwilligerswerk te faciliteren.

Wat nu de nood aan extra begeleiding betreft, is het voor ons duidelijk dat het niet evident is om kansengroepen in te schakelen. Uit de praktijk blijkt de nood aan degelijke begeleiding en ondersteuning. Daarom is het belangrijk te werken aan competentieontwikkeling, rekening houdend met de verschillende organisatietypes en vormen van activiteiten waarin mensen zich kunnen inzetten. Vrijwilligerswerk is bijzonder ruim. De ervaring met projecten met kansengroepen leert dat aan bepaalde randvoorwaarden moet worden voldaan, bijvoorbeeld

een duidelijke afbakening van taken, persoonlijke begeleiding, laten leren uit fouten enzovoort. De relatie tussen de culturele sector en het vrijwilligerswerk van kansengroepen moet goed in kaart worden gebracht: waar situeren de kansengroepen zich, welke kansengroepen zijn al in het cultureel vrijwilligerswerk actief enzovoort? Uit onderzoek blijkt immers dat mensen zich vooral verenigen op basis van gedeelde normen en waarden en culturele samenhang. Heel wat vrijwilligers rollen als het ware in het vrijwilligerswerk door hun contacten en netwerken. Bepaalde groepen maken daar nog te weinig deel van uit.

Om dit alles duidelijker in kaart te brengen, is de participatie van kansengroepen een van de onderzoekslijnen van het wetenschappelijk onderzoek van het Steunpunt Cultuur. Het gaat om onderzoek met betrekking tot de periode 2012-2015, dat daarop zal focussen.

De ondersteuningsmaatregelen voor vrijwilligers kennen een overwegend sectorale invulling. Ik pleeg uiteraard geregeld overleg met mijn collega van Welzijn over de werking van het Vlaams Steunpunt voor Vrijwilligerswerk. Het gaat om een gezamenlijke overeenkomst: dat steunpunt wordt zowel door ons als door Welzijn ondersteund. Ik overleg ook met andere collega's, zoals in het kader van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding en het gelijkekansenbeleid. Daar wisselen wij transversaal van gedachten.

Mijnheer Verstreken, u ziet dat wij met de specifieke opdracht die wij hebben gegeven meer gegevens in kaart willen brengen. Zo zullen wij beter kunnen anticiperen. Er zijn nog te weinig gegevens bekend. Wij kunnen alleen vaststellen dat bepaalde kansengroepen veel minder deelnemen aan het vrijwilligerswerk.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken: Minister, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord. Door het in kaart brengen kunnen er oplossingen worden gezocht om de participatiegraad van de doelgroepen te verhogen. Ik concludeer ook dat er nog heel wat werk aan de winkel is en dat er heel wat drempels moeten worden weggewerkt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■